

Transparentnosť a verejnosť pri výkone obecnej samosprávy

Simona Farkašová¹

¹ Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, Kováčska 26, 040 75 Košice, email: simona.farkasova@upjs.sk

Grant: VVGS-2020-1416

Název grantu: Transparentná samospráva.

Oborové zamčrení: AG - Právni Vědy

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt: Predmetom tohoto článku je teoretická analýza princípov verejnosti a transparentnosti a ich uplatňovanie v praxi pri výkone obecnej samosprávy. Analyzujúc rokovacie poriadky zastupiteľstiev vybraných samospráv v Slovenskej republike, autorka poukazuje na možnosti participácie obyvateľov obce, resp. verejnosti ako takej na fungovaní samosprávy obce s osobitným zreteľom na právo obyvateľov obce na účasť a na jeho vystúpenie na zasadnutiach zastupiteľstva.

Kľúčové slova: transparentnosť, verejnosť, obyvateľ obce, obecné zastupiteľstvo, samospráva

1. ÚVOD

Základným definičným znakom obce je jej **obyvateľstvo**. Za obyvateľa obce možno, podľa § 3 ods. 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej aj „ZOZ“), považovať **osobu, ktorá má na jej území trvalý pobyt**.

Podľa § 3 ods. 2 písm. c) ZOZ má **obyvateľ obce právo zúčastňovať sa na zasadnutiach obecného zastupiteľstva** (ďalej aj „zastupiteľstvo“). Uvedenému zodpovedá ustanovenie § 12 ods. 9 ZOZ, podľa ktorého sa **na rokovaní zastupiteľstva môže udeliť slovo ktorémukoľvek obyvateľovi obce**.

Uvedená zákonná úprava je strohá, vágna a neurčitá. Vyplýva z nej, že obyvateľ obce nemá nárok na udelenie slova na rokovaní obecného zastupiteľstva, ktorého dôsledkom by bola povinnosť udeliť slovo.¹ Obyvateľ obce má **len právo žiadať o udelenie slova**, t. j. je na úvahe osoby, ktorá vedie zasadnutie, či sa mu udelí. V prípade potreby zastupiteľstvo môže o tejto otázke hlasovať.²

V tomto kontexte je potrebné (v zhode s T. Almanom) poukázať na **disproporciiu a asymetriu** medzi postavením obyvateľov obce, ktorým sa slovo udeliť môže, ale nemusí a postavením poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, poslancov Európskeho

parlamentu, zástupcov vlády alebo iného štátneho orgánu, ktorým sa slovo udeliť musí, ak o to požiadajú v zmysle § 12 ods. 9 ZoZ.³

Dôležitý predpoklad práva udelenia slova predstavuje **rokovací poriadok zastupiteľstva**, ktorého prijatie predpokladá splnomocňujúce ustanovenie § 12 ods. 11 ZOZ, podľa ktorého **„podrobné pravidlá o rokovaní obecného zastupiteľstva zákon prenecháva na úprave v rokovacom poriadku obecného zastupiteľstva“**.

T. Alman upozorňuje na **„poddimezovanosť“** záujmu aj zo strany zákonodarcu a samospráv, pretože **neexistuje komplexnejšia právna úprava hmotného a procesného aspektu účasti daných osôb na rozhodovaní obecného zastupiteľstva**.⁴ Zároveň poukazuje na to, že „nedostatočnými a nereflektujúcimi sú jednak rokovacie poriadky obecných zastupiteľstiev ale aj zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení.“ Následne dodáva, že „absencia, resp. nepatrnosť právnej regulácie daného inštitútu potom v praxi vykazuje množstvo problémov a aj viaceré „patové situácie“, kedy nie je zreteľné, aký postup sa má zvoliť a aké sú adekvátne práva a povinnosti predsedajúceho a obdobne tak aj osoby, ktorá chce na zasadnutí obecného zastupiteľstva prezentovať svoj názor, či postreh.“⁴

V tejto súvislosti vyvstáva otázka, aká právna regulácia inštitútu účasti a vystúpenia verejnosti na zasadnutí zastupiteľstva sa javí ako vhodná a z akých dôvodov.

Pravidlá pre obyvateľa obce ohľadom jeho vystúpenia na zasadnutí obecného zastupiteľstva by mali byť upravené tak, aby boli z právneho hľadiska **primerané** (časové ohraničenie vystúpenia, právomoc odňať slovo, pokiaľ vystúpenie nemá súvislosť s prerokúvaným bodom programu) a **legitímne odôvodniteľné** (zákaz zneužitia práva, ochrana práv a slobôd).⁵

Primerané a legitímne odôvodniteľné podmienky na účasť a vystúpenie na zasadnutí zastupiteľstva predstavujú významný

¹ Právny nárok na udelenie slova má podľa § 12 ods. 6 poslanec obecného zastupiteľstva a podľa ods. 9 poslanec Národnej rady Slovenskej republiky, poslanec Európskeho parlamentu, zástupca vlády alebo iného štátneho orgánu.

² KOŠIČIAROVÁ, S.: *Zákon o obecnom zriadení, Komentár*. Bratislava, EUROKÓDEX, s. r. o., 2018. 73 s.

³ ALMAN, T.: *Spoluúčasť obyvateľov obce a verejnosti na rozhodovaní obecného zastupiteľstva*. In: Verejná správa v súčasnom demokratickom a právnom štáte, Časť 1. Košice, UPJŠ v Košiciach, 2018. 213 s.

⁴ ALMAN, T.: *Spoluúčasť obyvateľov obce a verejnosti na rozhodovaní obecného zastupiteľstva*. In: Verejná správa v súčasnom demokratickom a právnom štáte, Časť 1. Košice, UPJŠ v Košiciach, 2018. 213 s.

⁵ KOŠIČIAROVÁ, S.: *Zákon o obecnom zriadení, Komentár*. Bratislava, EUROKÓDEX, s. r. o., 2018. 74 s.

predpoklad posilnenia občianskej participácie a kontroly samosprávy.

Vo všeobecnosti je žiadúce **zvyšovať** povedomie občanov o opodstatnenosti fungovania lokálnych orgánov a **upevňovať** väzby nie len medzi predstaviteľmi samosprávnych orgánov navzájom, ale predovšetkým, vo vzťahu k obyvateľom a tým **posilňovať** vzájomnú dôveru, nakoľko interakčné vzťahy poznačené nedôverou podlamujú demokratické spravovanie a sú predpokladom pre zrod disfunkcie systému.⁶

Samospráva **musí** byť podrobená verejnej kontrole, pretože vykonáva verejnú moc a nakladá s verejnými prostriedkami. Obyvatelia a v širšom zmysle aj verejnosť by mali disponovať dostatočným množstvom informácií (povinne i nepovinne zverejňovaných, digitálnych i nedigitálnych), ktorými táto kontrola získa na význame.

Práve tu je nutné zvýrazniť **princípy transparentnosti a verejnosti**, ako významné determinanty kvality a akceptovateľnosti výkonu územnej samosprávy. Uvedené princípy predstavujú nástroj na zabezpečenie spravodlivej miery predvídateľnosti a právnej istoty pri výkone územnej samosprávy. Do popredia vystupuje požiadavka objektivizovateľnosti, rozumnosti a zistiteľnosti procesov územnej samosprávy, tak, aby sa kľúčové rozhodnutia mohli robiť pred očami verejnosti.

Občianske združenie Transparency International Slovensko, v rámci svojho poslania znižovania korupcie a zvyšovania transparentnosti inštitúcií, vypracovalo v roku 2018 **Analýzu transparentnosti miest**, ktorá poukazuje na 11 oblastí v živote samospráv, ktorými sú: (I.) prístup k informáciám, (II.) **účasť verejnosti na rozhodovaní**, (III.) verejné obstarávanie, (IV.) pedaj a prenájom majetku, (V.) rozpočet a zmluva, (VI.) dotácie a granty, (VII.) byty a zariadenia sociálnych služieb, (VIII.) personálna politika, (IX.) etika a konflikt záujmov, (X.) územné plánovanie a stavebný úrad, (XI.) obecné podniky a organizácie. Na základe takejto analýzy bol vypacovaný **Rebríček miest**⁷ a formulované **Odporúčania** a najčastejšie nedostatky.⁸

Predmet tohto príspevku predstavuje analýza (z *hľadiska subjektov*) prvých 16 miest v predmetnom Rebríčku miest a (z *hľadiska objektu*) II. bod, ktorým je účasť verejnosti na rozhodovaní a to v parciálnej oblasti týkajúcej sa hodnotenia podmienok účasti a vystúpenia na zasadnutí zastupiteľstva pre obyvateľov obce, resp. verejnosť (ďalej aj „*verejnosť*“), ktoré sú upravené v rokovacích poriadkoch zastupiteľstva, s osobitným zreteľom na dodržiavanie princípov transparentnosti a verejnosti

2. PODMIENKY UDELENIA SLOVA VEREJNOSTI NA ZASADNUTÍ ZASTUPITEĽSTVA

Podmienky udelenia slova na zasadnutí zastupiteľstva, upravené v rokovacích poriadkoch zastupiteľstva, boli predmetom môjho skúmania v týchto parciálnych oblastiach:

- KTO môže vystúpiť, t. j. kategórie oprávnených osôb,
- KEDY môže oprávnená osoba vystúpiť, t. j. okamih udelenia slova,
- DLŽKA vystúpenia, t. j. časový limit vystúpenia,
- ODŇATIE slova, t. j. okamih ukončenia vystúpenia.

2.1 Udeľovanie slova verejnosti

Samospráva		Mestské zastupiteľstvo	
		Udeľovanie slova verejnosti	
		udelenie slova obyvateľovi obce	udelenie slova aj inej osobe
1	Vranov N/T	Áno	Nie
2	BA-Nové Mesto	Áno	Nie
3	Rožňava	Áno	Áno
4	Hlohovec	Áno	Nie
5	Partizánske	Áno	Nie
6	Žiar N/H	Áno	Áno
7	Šaľa	Áno	Nie
8	Banská Bystrica	Áno	Áno
9	BA-Petržalka	Áno	Nie
10	BA-Staré Mesto	Áno	Nie
11	Prievidza	Áno	Áno
12	Trenčín	áno (ak rozhodne MZ)	áno (ak rozhodne MZ)
13	Žilina	áno (ak rozhodne MZ)+podmienene	áno (ak rozhodne MZ)+podmienene
14	Fil'akovo	nie je výslovne uvedené	Áno
15	Malacky	Áno	Nie
16	BA-Vrakuňa	áno (ak rozhodne MZ)	áno (ak rozhodne MZ)

Na základe vyššie uvedených údajov možno formulovať určité zovšeobecnenia a pomenovať základné okruhy problémov:

- Právo obyvateľov obce vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva
- Právo iných osôb vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva

Ad I.) Právo obyvateľov obce vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva

Zo šestnástich skúmaných rokovacích poriadkov zastupiteľstiev vyplýva, že **explicitná** možnosť obyvateľov vystúpiť na zasadnutiach zastupiteľstva sa objavuje v drvivej väčšine samospráv (zo 16-tich samospráv až v 15-tich samosprávach).

Výnimkom tvorí mesto Fil'akovo, ktoré v rokovacom poriadku svojho Mestského zastupiteľstva **explicitne** neuvádza možnosť obyvateľov vystúpiť na zasadnutí.⁹ To však **neznamená**, že obyvatelia mesta Fil'akovo (prípadne obyvatelia iných samospráv, v ktorých absentuje explicitná možnosť vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva) **takúto možnosť nemajú**. Inými slovami, **nedostatok explicitnej úpravy práva vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva neznamená, že táto možnosť neexistuje implicitne**.

Výchadzam pritom zo zásadného rozdielu **medzi zákonom o obecnom zriadení ako normatívnym právnym aktom**, ktorému

⁶ KOVÁČOVÁ, S.: *Územná fragmentácia obcí v podmienkach Slovenskej republiky a jej dosahy*. Banská Bystrica, BELIANIUM, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela, 2016. 72 s.

⁷ Transparency International Slovensko, 2018. Rebríček miest. [online]. [cit. 10. decembra 2020].

Dostupné na: <<https://samosprava.transparency.sk/rankings/cities>>

⁸ Transparency International Slovensko, 2018. Odporúčania a najčastejšie nedostatky. [online]. [cit. 10. decembra 2020].

Dostupné na: <<https://samosprava.transparency.sk/recommendations/SR-M/2018>>

⁹ Čl. 7 ods. 1 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva Fil'akovo výslovne uvádza, že okrem poslancov a obyvateľov mesta, ktorí sú členmi komisií a prednostu mestského úradu sa na zasadania mestského zastupiteľstva môžu pozvať aj ďalšie osoby: zástupcovia vlády SR, poslanci NR SR, poslanci EP, poslanci VÚC, zástupcovia okresných a ďalších štátnych úradov, ako aj riaditelia príspevkových organizácií zriadených mestom.

väčšiu „silu“ dávajú vlastnosti ako všeobecná záväznosť, štátom stanovená forma a významné postavenie v systéme prameňov práva v slovenskom právnom poriadku a **rokovacím poriadkom príslušného zastupiteľstva ako interným predpisom**, ktorý vyššie uvedenými vlastnosťami nedisponuje a ktorý má za úlohu len konkretizovať oprávnenia a povinnosti vyplývajúce zo všeobecne záväzného normatívneho aktu, t. j. zákona o obecnom zriadení.

Existencia explicitnej „silnejšej“ zákonnej normy o práve obyvateľa na účasť a vystúpenie na zasadnutí zastupiteľstva (vyjadrenej na dvoch miestach zákona o o obecnom zriadení v § 3 ods. 2 a v § 12 ods. 9) **predznamenáva a odôvodňuje existenciu implicitného práva obyvateľov na vystúpenie na zasadnutí zastupiteľstva** a to predovšetkým v prípade chýbajúcej úpravy v „slabšom“ internom predpise, t. j. v rokovacom poriadku zastupiteľstva.

Navyše, v prospech implicitného práva obyvateľov na účasť a vystúpenie na zasadnutí zastupiteľstva je aj ust. § 12 ods. 8 ZOZ, podľa ktorého sú **zasadnutia zastupiteľstva zásadne verejné**. Podobne aj Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva Filáková v čl. 1 hovorí, že zasadnutia mestského zastupiteľstva sú zásadne verejné, čo znamená, že obyvateľ obce sa takéhoto zasadnutia môže zúčastniť a nič mu nebráni na takomto zasadnutí požiadať o slovo a zároveň na ňom aj vystúpiť.

Aj napriek vyvodu predmetného implicitného práva považujem absenciu explicitného vyjadrenia podmienok účasti a vystúpenia na zasadnutí zastupiteľstva za **nežiadúci a negatívny stav**. Najzávažnejší dôsledok tejto absencie predstavuje **právna neistota** a s tým spojená **odôvodnená pochybnosť obyvateľov obce** o existencii predmetného práva, ktorú to prirodzene môžu vyhodnotiť tak, že uvedené právo nemajú a tak ho ani neuplatnia.

Ďalším dôležitým aspektom tejto oblasti je úprava **obmedzujúcich podmienok na účasť a vystúpenie obyvateľov obce na zasadnutí zastupiteľstva**.

V prevažnej väčšine prípadov (12 samospráv) sa obyvateľovi obce môže udeliť slovo **bez akýchkoľvek ďalších podmienok**. Rokovacie poriadky spravidla upravujú len organizačnú podmienku v podobe povinnosti nahlásenia záujmu o možnosť vystúpiť na zasadnutí.¹⁰ Takúto úpravu možno považovať, z hľadiska princípov verejnosti a transparentnosti pri výkone obecnej samosprávy, za vyhovujúcu.

Zvyšné tri skúmané samosprávy umožňujú obyvateľovi obce vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva, ale len **za splnenia podmienky súhlasného rozhodnutia zastupiteľstva** (Trenčín, Žilina, Bratislava-Vrakuňa).

Špecifikum predstavujú podmienky udelenia slova účastníkom t. j. občanovi, predsedovi petičného výboru, prípadne inej iniciatívy upravené v rokovacom poriadku Mestského zastupiteľstva v **Žiline**; o ich vystúpení rozhodne na návrh predsedajúceho alebo poslanca

¹⁰ Napríklad:

- čl. 12 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva a Mestskej rady v Partizánskom: záujemca o vystúpenie sa musí minimálne 1 deň pred zasadnutím prihlásiť na sekretariáte primátora.
- § 19 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Šali: občan sa môže prihlásiť do rozpravy u zapisovateľky pred začiatkom prerokovania návrhu.
- § 19 ods. 7 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Prievidzi: záujemca o vystúpenie v uvedenom bode je povinný sa po príchode do rokovacej miestnosti, najneskôr však do začatia tohto bodu rokovania, prihlásiť u určeného zamestnanca mesta, ktorému uvedie svoje meno a priezvisko, resp. názov organizácie, ktorú zastupuje, tiež uvedie, na akú tému bude hovoriť

zastupiteľstvo hlasovaním. Predsedajúci na základe hlasovania zastupiteľstva umožní vystúpenie účastníkovi v časti všeobecná rozprava alebo v časti, ktorej sa jeho vystúpenie týka iba v prípade, že:

- a) účastník informoval o záujme vystúpiť na zasadnutí Mestského zastupiteľstva predsedajúceho alebo poslanca najneskôr do ukončenia prezentácie pred zasadnutím a zároveň
- b) tento účastník **využil** všetky možnosti riešenia jeho problému inými spôsobmi, ktoré neboli účinné, čo **preukáže** relevantnými dokladmi predsedajúceho.¹¹

V tomto prípade môžeme hovoriť o **podmienenom, resp. subsidiárnom udelení slova účastníkom**, čo znamená, že slovo bude účastníkovi na zasadnutí zastupiteľstva udelené len vtedy, ak vo veci jeho problému nekonali iné orgány verejnej moci. V praxi je preto potrebné využiť všetky možnosti riešenia a všetky účinné prostriedky nápravy a až následne sa môže účastník so svojím problémom obrátiť na zastupiteľstvo.

Vo všeobecnosti platí, že právo obyvateľa obce na vystúpenie na zasadnutí zastupiteľstva **nie je absolútne**. V prípade chýbajúcej (výslovnej) obmedzujúcej klauzuly v zákone o obecnom zriadení, existuje priestor na úpravu obmedzenia predmetného práva v príslušnom rokovacom poriadku zastupiteľstva s určitou mierou voľného uváženia na strane samosprávy. **Obec však nesmie obmedziť toto právo do takej miery, že sa zhorší podstata práva**. Obec sa musí uistiť, že podmienky na výkon týchto práva ich neokliešťujú v takej miere, že by mohli poškodiť ich základnú podstatu.

V tejto situácii vyznieva otázka, či podmienené (subsidiárne) podmienky na udelenie slova zhoršujú a poškodzujú samotnú podstatu práva na udelenie slova, či idú nad rámec zákona o obecnom zriadení a či nie sú s ním v rozpore.

Domnievam sa, že obmedzenie predmetného práva z hľadiska dodržania zákonnej podstaty **nie je neprimerané**, pretože je stále zachovaná možnosť udelenia slova obyvateľovi obce. Na strane druhej, z hľadiska dodržiavania a rešpektovania princípov transparentnosti a verejnosti, ktoré predstavujú určitý „nadstandard“ voči zákonnej úprave, považujem podmienené a subsidiárne podmienky udelenia slova za určitú formu **sťaženého prístupu** obyvateľov obce k možnosti diskutovať na verejných zasadnutiach zastupiteľstva, k možnosti participovať na rozhodovacích procesoch územnej samosprávy a tým aj k verejnej kontrole procesov územnej samosprávy.

Ad II.) Právo iných osôb vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva

Zákon o obecnom zriadení *expressis verbis* nevylučuje, že na zasadnutí zastupiteľstva môže byť udelené slovo aj inej osobe ako obyvateľovi obce alebo osobe, ktorá sa podieľa na samospráve obce podľa § 3 ods. 5 ZoZ. Stanovenie podrobných pravidiel zveruje zákon rokovacím poriadkom.¹²

Zo skúmaných 16 rokovacích poriadkov zastupiteľstiev vyplýva, že **8 skúmaných samospráv neumožňuje** iným osobám (okrem obyvateľov obce) vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva. (Vranov nad Topľou, Bratislava-Nové Mesto, Hlohovec, Partizánske, Šaľa, Bratislava-Petržalka, Bratislava-Staré Mesto, Malacky).

¹¹ čl. 9 ods. 14 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Žiline

¹² ALMAN, T.: *Spoluúčasť obyvateľov obce a verejnosti na rozhodovaní obecného zastupiteľstva*. In: Verejná správa v súčasnom demokratickom a právnom štáte, Časť 1. Košice, UPJŠ v Košiciach, 2018. 214 s.

Naopak, **5 skúmaných samospráv umožňuje** rôznym kategóriám osôb vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva (Rožňava, Žiar nad Hronom, Banská Bystrica, Prievidza, Fil'akovo). V tejto oblasti možno identifikovať rôzne spôsoby vyjadrenia **kategórie osôb** oprávnených požiadať o slovo a následne vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva a to od (i) všeobecného, bližšie nešpecifikovaného pojmu ako „*dalšie osoby*“¹³ (ii) vrátane pojmu „*verejnosť*“, ktorý subsumuje osoby ako občania mesta, fyzické a právnické osoby pôsobiace na území mesta¹⁴ až po (iii) konkrétne vymedzený pojem ako „*osoba oprávnená podieľať sa na samospráve mesta*“ t. j. **každý**, kto má na území mesta nehnuteľný majetok, **každý**, kto v meste platí miestnu daň alebo miestny poplatok, **každý**, kto je v meste prihlásený na prechodný pobyt alebo **každý**, kto má čestné občianstvo¹⁵. Výnimocne možno nájsť aj takú úpravu rokovacieho poriadku, ktorá pod pojem „*dalšie osoby*“ zahŕňa verejných činiteľov ako zástupcovia vlády, poslanci NR SR, poslanci EP, poslanci VÚC, zástupcovia okresných a ďalších štátnych úradov, ako aj riaditelia príspevkových organizácií zriadených mestom, čo zodpovedá aj ust. § 12 ods. 9 ZOZ. Uvedení verejní činitelia majú nárok na udelenia slovo, ak oň požiadajú.¹⁶

Zvyšné **3 skúmané samosprávy umožňujú** podmienené, resp. subsidiárne vystúpenie iným osobám za splnenia podmienky súhlasného rozhodnutia príslušného zastupiteľstva (Trenčín, Žilina, Bratislava-Vrakuňa), či vyčerpania všetkých dostupných možností riešenia (Žilina). V tejto skúmanej oblasti sa objavujú kategórie osôb vyjadrené všeobecnejšie ako „*ostatní účastníci zasadnutia*“¹⁷, či konkrétnejšie ako „*predseda petičného výboru, prípadne inej iniciatívy*“¹⁸, či „*predseda petičného výboru, prípadne ďalší subjekt*“¹⁹

Z hľadiska dodržiavania a rešpektovania princípov transparentnosti a verejnosti pri výkone územnej samosprávy za najvhodnejšiu úpravu možno považovať tú, ktorá umožňuje **čo najširšiemu okruhu osôb vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva**. Pozitívne možno hodnotiť úpravu v Rokovacom poriadku Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici, Žiaru nad Hronom, či Prievidzi, kde okrem obyvateľov mesta, môžu na zasadnutí zastupiteľstva vyjadriť svoj názor aj iné osoby pôsobiace na území mesta, či osoby inak oprávnené podieľať sa na samospráve mesta.

2.2 Okamih udelenia slova verejnosti a rečnícky čas

Samospráva	Mestské zastupiteľstvo		
	Udeľovanie slova verejnosti		
	bod programu zasadnutia	kedykoľvek počas zasadnutia	maximálny rečnícky čas (min.)
1 Vranov N/T	Áno	Áno	3

¹³ § 7b Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Rožňave: Občania mesta a ďalšie osoby majú právo zúčastňovať sa na zasadnutí mestského zastupiteľstva a vyjadrovať svoj názor

¹⁴ §25 ods. ods. 2 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici

¹⁵ Napríklad:

- § 7 ods. 12 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Žiari nad Hronom, (schválený uznesením Mestského zastupiteľstva Žiar nad Hronom č. 84/2010 zo dňa 12.08.2010)

- § 7 ods. 19 Internej smernice č. 95 IS-95, Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Prievidzi

¹⁶ čl. 7 ods. 1 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva Mesta Fil'akovo

¹⁷ čl. 6 ods. 16 Rokovacieho poriadku Miestneho zastupiteľstva mestskej časti Bratislava -Vrakuňa

¹⁸ § 9 ods. 14 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Žiline

¹⁹ čl. 9 ods. 15 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Trenčíne

2 BA-Nové Mesto	Áno	Áno	3
3 Rožňava	Áno	Áno	5
4 Hlohovec	Áno	Nie	10
5 Partizánske	Áno	Áno	5
6 Žiar N/H	Áno	Nie	5
7 Šaľa	Áno	Áno	10
8 Banská Bystrica	Áno	Áno	5
9 BA-Petržalka	Áno	Áno	5
10 BA-Staré Mesto	Áno	Áno	3
11 Prievidza	Áno	Áno	5
12 Trenčín	Nie	Áno	15
13 Žilina	Nie	Áno	5
14 Fil'akovo	Neupravené	Neupravené	3
15 Malacky	Nie	Áno	5
16 BA-Vrakuňa	Nie	Áno	3

Kým predmetom predošlej časti článku bolo vymedzenie okruhu osôb oprávnených vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva, hlavným predmetom v tejto časti bude vymedzenie začiatku a trvania realizácie zákonného práva na vystúpenie.

Mestské zastupiteľstvo môže udeliť slovo verejnosti buď v rámci **samostatného bodu programu**, ktorý je určený výlučne pre verejnosť (a) alebo **kedykoľvek počas zasadnutia**.

Zo skúmaných 16-tich samospráv až 11 z nich umožňuje **vystúpenie verejnosti v rámci obligatórneho bodu programu každého riadneho zasadnutia**, spravidla vo vyčlenenom čase. Tieto body programu majú rozličné pomenovania ako bod „*Vystúpenie občanov*“²⁰, bod „*Otázky a podnety občanov*“²¹, bod „*Slovo pre verejnosť*“²², bod „*Rôzne, podnety, pripomienky občanov mesta, diskusia*“²³, bod „*Vystúpenie verejnosti*“²⁴, či bod „*Diskusia pre obyvateľov*“²⁵. V dvoch skúmaných rokovacích poriadkoch sa nachádza bod programu „*Rôzne*“²⁶, ktorý však nemožno považovať za bod programu výlučne určený pre verejnosť, avšak môže predstavovať priestor pre verejnosť na vyjadrenie ich názorov.

Mnohé z týchto bodov sa do programu rokovania zastupiteľstva zaraďujú **stabilne** v určitom časovom rozmedzí, napr. v dopoludňajších hodinách od 9.00 hod. – do 10.00 hod. po otvorení mestského zastupiteľstva (Rožňava), ale aj v popoludňajších hodinách od 15.30 hod. do 16.00 hod. (Partizánske), alebo po 17.00 hod. (Šaľa). Niektoré samosprávy môžu v rámci schvaľovania programu na úvod svojho zasadnutia tento bod hlasovaním vylúčiť (Prievidza).

Z týchto 11-tich samospráv až 9 z nich **paralelne** umožňuje **právo vystúpiť aj kedykoľvek počas zasadnutia**.

²⁰ Napríklad:

- čl. 11 ods. 2 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva Mestskej časti Bratislava -Nové Mesto,
- čl. 5 ods. 21 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva Mestskej časti Bratislava – Staré Mesto

²¹ § 7b ods. 3 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Rožňave

²² Napríklad:

- čl. 12 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Partizánskom
- § 25 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici
- § 7 ods. 12 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Žiari nad Hronom

²⁴ § 19 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Šali

²⁵ § 6 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Prievidzi

²⁶ Napríklad:

- V. časť ods. 24 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva vo Vranove nad Topľou,
- čl. 5 ods. 11 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva Mestská časť Bratislava-Petržalka

Zvyšné 4 samosprávy nevyčleňujú pre vystúpenie verejnosti samostatný bod programu, na strane druhej takéto vystúpenie umožňujú kedykoľvek počas zasadnutia (Trenčín, Žilina, Malacky, Bratislava-Vrakuňa).

Možnosť udelenia slova kedykoľvek počas zasadnutia zastupiteľstva poskytuje 13 zo skúmaných 16-tich samospráv, ktorá je spravidla spojená s vyjadrením názoru verejnosti k práve prerokúvanému bodu programu. Rokovacie poriadky zastupiteľstiev upravujú rôznu formu udelenia slova:

- po prihlásení sa do rozpravy (1 samospráva)²⁷,
- udelenie slova predsedajúcim (1 samospráva)²⁸,
- udelenie slova predsedajúcim po vystúpení všetkých prihlásených poslancov do rozpravy (3 samosprávy)²⁹,
- po hlasovaní mestského zastupiteľstva o rozhodnutí predsedajúceho o udelení slova (6 samospráv)³⁰.

Vyskytujú sa aj prípady samospráv, ktoré výslovne uvádzajú, že o udelení slova obyvateľovi sa nehlasuje (1 samospráva)³¹, prípadne absentujú bližšie podmienky (1 samospráva)³².

Z analyzovanej oblasti vyplýva zrejmy rozdiel v samotnej podstate a účelu okamihu udelenia slova verejnosti:

- Udelenie slova verejnosti v rámci **bodu programu každého riadneho zasadnutia** predstavuje výlučnú možnosť pre verejnosť vyjadriť svoje požiadavky, podnety, pripomienky prípadne otázky vo vzťahu k fungovaniu samosprávy. Z toho dôvodu rokovacie poriadky neustanovujú žiadne podmienky smerujúce k obmedzeniu práva na vystúpenie.
- Udelenie slova verejnosti **kedykoľvek počas zasadnutia v rámci ktoréhokoľvek bodu programu** je regulované rôznymi podmienkami, najčastejšie hlasovaním zastupiteľstva o udelení slova.

Maximálna dĺžka rečníckeho času v skúmaných rokovacích poriadkoch zastupiteľstiev je rôzne určená; najčastejšie je upravená dĺžka 5 minút (8 samospráv), ďalej dĺžka 3 minúty (5 samospráv), a výnimočne dĺžka 10 minút (2 samosprávy) a dĺžka 15 minút (1 samospráva).

Niektoré rokovacie poriadky v **odôvodnených prípadoch** umožňujú **predĺžiť** ustanovený časový limit a to na základe:

²⁷ § 19 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Šali

²⁸ § 7 ods. 11 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Prievidzi

²⁹ Napríklad:

- V. časť ods. 24 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva vo Vranove nad Topľou
- § 7 ods. 2 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Rožňave
- čl. 5 ods. 11 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva Mestská časť Bratislava-Staré Mesto

³⁰ Napríklad:

- čl. 12 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Partizánskom
- § 12 ods. 5 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici
- čl. 9 ods. 15 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Trenčíne
- čl. 9 ods. 14 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Žiline
- čl. 6 ods. 16 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva Mestskej časti Bratislava-Vrakuňa
- čl. 5 ods. 9 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva Mestskej časti Bratislava-Petržalka

³¹ § 10 ods. 13 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Malackách

³² čl. 11 ods. 3 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva Mestská časť Bratislava – Nové Mesto

- oprávnenia na predĺženie rečníckeho času, ktoré je zverené predsedajúcemu,³³
- uznesenia nadpolovičnej väčšiny prítomných poslancov zastupiteľstva³⁴.

Niektoré rokovacie poriadky „veľkoryso“ umožňujú aj opakovanú možnosť vystúpiť (hoci aj k tej istej veci)³⁵ a niektoré sa naopak môžu uznieť na časovom obmedzení rozsahu diskusných príspevkov³⁶.

V tejto súvislosti vyvstáva otázka, ako **vhodne a primerane upraviť maximálnu dĺžku rečníckeho času**, aby mohol oprávnený účastník predniesť svoj prejav v plnom rozsahu a zároveň aby v rámci bodu vyhradeného pre verejnosť (prípadne kedykoľvek počas zasadnutia) mohli vystúpiť aj iní účastníci?

Je nepochybné, že v samosprávach, v ktorých je určený maximálny rečnícky čas na 3 minúty, prípadne 5 minút, má účastník možnosť predniesť stručné načrtnutie svojho problému, návrhu či požiadavky. Dlhší maximálny rečnícky čas, napr. 10, či 15 minút umožňuje účastníkovi rozvíjať jeho názor v širších súvislostiach. Iste to závisí aj od subjektívnych prvkov, ako spôsob a rýchlosť prejavu každej individuálnej osoby.

Najvhodnejšia dĺžka maximálneho rečníckeho času sa javí 10 minút, analogicky ku dĺžke rečníckeho času ústne prihláseného poslancu Národnej rady Slovenskej republiky v rozprave.³⁷ Iná vhodná alternatíva by mohla predstavovať stanovenie kratšieho času rečníckeho času, aspoň 5 minút, spojeného s možnosťou predĺženia vystúpenia o čas nevyhnutný na vecné ukončenie témy.

2.3 Podmienky odňatia slova

	Samospráva	Mestské zastupiteľstvo
		Udeľovanie slova verejnosti
		Neodôvodnené odňatie slova
1	Vranov N/T	Nie
2	BA-Nové Mesto	Nie
3	Rožňava	Nie
4	Hlohovec	Nie
5	Partizánske	Nie
6	Žiar N/H	Nie
7	Šaľa	Nie
8	Banská Bystrica	Nie
9	BA-Petržalka	Nie
10	BA-Staré Mesto	Nie
11	Prievidza	Nie

³³ Napríklad:

- V. časť ods. 24 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva vo Vranove nad Topľou
- čl. 12 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Partizánskom
- čl. 5 ods. 11 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva Mestskej časti Bratislava – Staré Mesto

³⁴ Napríklad:

- § 7 ods. 2 a § 7b ods. 3 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Rožňave
- § 25 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici
- § 7 ods. 19 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Prievidzi
- čl. 9 ods. 14 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Žiline
- čl. 6 ods. 16 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva Mestskej časti Bratislava-Vrakuňa

³⁵ čl. 9 ods. 15 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Trenčíne

³⁶ čl. 8 ods. 17 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Hlohovci

³⁷ § 30 zákona č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

12	Trenčín	Nie
13	Žilina	Nie
14	Fiľakovo	Nie
15	Malacky	Nie
16	BA-Vrakuňa	Nie

Vystúpenie rečníka na zasadnutí zastupiteľstva musí byť vecné, slušné, konštruktívne, obsahovo týkajúce sa prerokovaného bodu programu a musí rešpektovať časový limit stanovený v príslušnom rokovacom poriadku.

Obsahom tohto práva je možnosť reagovať, vyjadrovať sa, konať a poukazovať na veci, ktoré sa týkajú spoločenských, či verejných vecí a tým prispievať k budovaniu demokratického spoločenského a politického prostredia.

Mimoriadny obsah tohto práva predznamenáva mimoriadne predpoklady jeho odňatia, pričom samotné rozhodnutie o odňatí by malo byť, v zmysle princípov transparentnosti a verejnosti, až **prostriedkom ultima ratio**, t. j. až na poslednom mieste po vyčerpaní iných vhodných možností. Odňatie slova verejnosti môže totiž predstavovať nástroj predsedajúceho, resp. zastupiteľstva na predčasné ukončenie vystúpenia rečníka

Analýza rokovacích poriadkov skúmaných samospráv ukazuje rôznorodé dôvody odňatia slova rečníkom počas ich vystúpenia, ktoré možno rozdeliť do týchto základných skupín:

Objektívny dôvod odňatia slova predstavuje prekročenie ustanoveného rečníckeho času, ktorého účelom je zabezpečenie a dodržanie stanovenej dĺžky rečníckeho času. Ukončenie vystúpenia spravidla nastáva:

- rozhodnutím predsedajúceho o odňatí slova, ak po jeho upozornení rečník okamžite neskončí³⁸,
- rozhodnutím predsedajúceho o odňatí slova aj bez jeho upozornenia³⁹,
- po hlasovaní poslancov o odňatí slova na návrh ktoréhokoľvek poslanca MZ⁴⁰.

Subjektívne dôvody odňatia slova predstavujú odchýlenie sa od prerokovanej veci (prípade, ak rečník nehovorí k veci) a nevhodné (neslušné) správanie rečníka, ktorý uráža prítomných v rokovacej sále. Účelom odňatia slova v týchto prípadoch je zabezpečenie poriadku na zasadnutí zastupiteľstva. Ukončenie vystúpenia z vyššie uvedených dôvodov môže nastať spravidla:

- rozhodnutím predsedajúceho o odňatí slova (bez hlasovania poslancov)⁴¹,
- rozhodnutím predsedajúceho o odňatí slova a na základe následného hlasovania poslancov o rozhodnutí odňať slovo⁴²,

³⁸ časť V. ods. 13 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva vo Vranove nad Topľou

³⁹ Napríklad:

- § 7 ods. 12 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Žiari nad Hronom
- čl. 5 ods. 13 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Mestskej časti Bratislava-Petržalka

⁴⁰ §7b ods. 5 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Rožňave

⁴¹ Napríklad:

- § 25 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici
- § 7 ods. 19 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Prievidzi

⁴² Napríklad:

- čl. 6 ods. 11 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Partizánskom

- po neúspešnej výzve predsedajúceho, aby rečník hovoril k veci a na základe jeho následného rozhodnutia o odňatí slova (bez hlasovania poslancov)⁴³,
- po neúspešnej výzve predsedajúceho, aby rečník hovoril k veci a na základe následného hlasovania poslancov o odňatí slova⁴⁴,
- po dvoch neúspešných upozorneniach predsedajúceho, aby rečník hovoril k veci a neurážal prítomných a na základe následného hlasovania poslancov o odňatí slova na návrh predsedajúceho.⁴⁵
- po hlasovaní poslancov na žiadosť niektorého z poslancov alebo primátora mesta.⁴⁶

Nie všetky skúmané samosprávy pristupujú k odňatiu slova; v prípade, ak sa aj diskutujúci odchyľuje od prerokovanej veci, predsedajúci ho **vyzve**, aby hovoril k veci, alebo **navrhne**, aby bol jeho príspevok **presunutý** do iného bodu, teda bez zmienky o odňatí slova.⁴⁷ Do tejto kategórie by sme mohli zaradiť aj rokovacie poriadky, v ktorých nie sú upravené podmienky odňatia slova verejnosti, iba poslancom zastupiteľstva⁴⁸

Objektivita dôvodu spočívajúceho v prekročení rečníckeho času je zrejme, pretože čas plynie a nevyvoláva nijaké pochybnosti. Z tohto dôvodu by bolo, pre transparentnosť odňatia slova najvhodnejšie, ak by v prípade prekročenia stanoveneho rečníckeho času predsedajúci najprv rečníka upozornil, že prekročil svoj čas a v prípade, ak rečník okamžite neskončí svoje vystúpenie, tak mu predsedajúci svojim rozhodnutím odníme slovo. V tejto súvislosti pripomínam, že mnohé rokovacie poriadky skúmaných samospráv umožňujú v odôvodnených prípadoch predĺžiť vystúpenie rečníka.

Pokiaľ však ide o odňatia slova z dôvodu prekročenia rámca slušnosti prípadne z dôvodu odchýlenia sa od prerokovanej veci, možno v nich identifikovať určitú mieru **subjektívneho prvku**. Každý predsedajúci môže mať inú toleranciu slušnosti a rovnako platí, že každý predsedajúci môže vnímať odchýlenie sa od prerokovanej veci inak. S cieľom minimalizovania možných subjektívnych prvkov a dodržiavania princípov verejnosti a transparentnosti navrhujem spôsoby úpravy odňatia slova verejnosti odstupňované od intenzity zásahu do práva obyvateľa, resp. iných osôb vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva:

V prípade, ak sa **rečník odchyľuje od prerokovanej veci**, predsedajúci ho upozorní, a ak nedôjde k náprave, môže predsedajúci navrhnúť aby bol jeho príspevok presunutý do iného tematicky vhodného bodu programu. Menej vhodnejšia alternatíva je návrh predsedajúceho o odňatí slova, o ktorom dá hlasovať poslancom. Domnievam sa, že úplná voľnosť predsedajúceho pri rozhodovaní o odňatí slova je v rozpore s princípom transparentnosti a verejnosti. V tomto prípade je nevyhnutné stanoviť záruky proti novej subjektivite predsedajúceho.

Dikciu „**prekročenie rámca slušnosti**“ považujem za veľmi neurčitú s rôznymi spôsobmi interpretácie a so širokou mierou

▪ čl. 7 ods. 11 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva vo Fiľakove

⁴³ čl. 9 ods. 12 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Trenčine

⁴⁴ čl. 5 ods. 18 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Mestskej časti Bratislava-Staré mesto

⁴⁵ § 10 ods. 8 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Malackách

⁴⁶ § 19 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Šali

⁴⁷ čl. 9 ods. 11 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Žiline

⁴⁸ Napríklad:

- čl. 6 ods. 25 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Mestskej časti Bratislava- Nové Mesto
- čl. 8 ods. 8 ods. 17 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Hlohovci
- čl. 6 ods. 16 Rokovacieho poriadku Mestského zastupiteľstva v Mestskej časti Bratislava-Vrakuňa

subjektivity v praxi. Z toho dôvodu by bolo vhodné tento pojem konkrétne zdefinovať v príslušných rokovacích poriadkoch. Je nepochybné, že právo na vystúpenie na zasadnutí zastupiteľstva je konkrétnym vyjadrením ústavnej slobody prejavu. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „informáciám“ a „myšlienkam“, ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú.

Prejav rečníka – obyvateľa obce, či inej oprávnenej osoby na verejnom zasadnutí zastupiteľstva by mal požívať širšiu mieru ochrany a veľkorysosti, bez ktorých nemožno hovoriť o „demokratickej spoločnosti“. Na strane druhej by mali orgány územnej samosprávy a ich politickí aktívni reprezentanti **striepiť vyššiu mieru kritiky**. V niektorých vypätých situáciách však môže „mierne prekročenie miery slušnosti“ predstavovať určité „vyventilovanie“ rečníka, prípadne môže svojou razanciou prispieť k promptnému riešeniu problému. To znamená, že „mierne prekročenie slušnosti“ môže byť niekedy aj prospešné. Samozrejme, vždy je nevyhnutné brať ohľad na limity slobody prejavu a nazasahovať do práv a slobôd iných.

V prípade **neslušného správania sa rečníka** je potrebné rozlišovať tieto rozdielne situácie:

Prvý prípad nastáva, ak sa rečník dopúšťa hrubej neslušnosti ako napríklad hrubé osobné urážky, či vyhrážanie sa, predsedajúci ho upozorní, a ak nedôjde k náprave, navrhne odňatie slova, o ktorom dá hlasovať poslancom. Rovnako aj v tomto platí, že úplná voľnosť predsedajúceho pri rozhodovaní o odňatí slova je v tomto prípade v rozpore s princípom transparentnosti a verejnosti. Preto je potrebné upraviť podmienky ako napríklad predchádzajúce upozornenie predsedajúceho, či následné hlasovanie poslancov o rozhodnutí predsedajúceho o odňatí slova. Prípadnou alternatívou by mohla byť aj možnosť rečníka, ktorému predsedajúci odňal slovo, podať námietku proti takémuto rozhodnutiu, o ktorej by hlasovali poslanci zastupiteľstva.

Ďalší prípad sa týka nerespektovania zákonných limitov slobody prejavu; predsedajúci okamžite a bez predošlého upozornenia odníme slovo rečníkovi, ak rečník svojim diskusným príspevkom:

- popiera alebo obmedzuje osobné, politické alebo iné práva občanov pre ich národnosť, pohlavie, rasu, pôvod, politické alebo iné zmýšľanie, náboženské vyznanie, sociálne postavenie,
- roznečuje nenávisť a neznášanlivosť z týchto dôvodov,
- podporuje alebo vyzýva k násiliu,
- pácha trestný čin, inak porušuje zákony a ústavu.

3. ZÁVER

Analýza úpravy práva verejnosti na vystúpenie na zasadnutí zastupiteľstva v skúmaných rokovacích poriadkoch zastupiteľstiev naznačuje, že ide o **aktuálny okruh problémov**, týkajúci sa možnosti verejnosti participovať na fungovaní územnej samosprávy.

V súlade s mojimi poznatkami možno konštatovať, že z hľadiska uplatnenia práva účasti a vystúpenia na zasadnutí zastupiteľstva majú **napriaznivejšie postavenia obyvateľia obce** v tých samosprávach, ktorým rokovacie poriadky:

- explicitne vyjadrujú možnosť účasti a vystúpenia na zasadnutí (15 samospráv), a súčasne
- upravujú možnosť vystúpiť v rámci samostatného obligatórneho bodu programu určeného pre verejnosť (11 samospráv) a zároveň upravujú možnosť vystúpiť kedykoľvek

počas zasadnutia zastupiteľstva (9 samospráv), v najlepšom prípade bez nutnosti hlasovania zastupiteľstva o udelení slova (6 samospráv), a súčasne

- upravujú dlhší rečnícky čas ako (vrátane) 5 minút (2 samosprávy)

Pokiaľ ide o **osoby iné ako obyvatelia obce**, resp. **verejnosť** ako takú, úprava ich práva účasti a vystúpenia na zasadnutí zastupiteľstva v rokovacích poriadkoch skúmaných zastupiteľstiev nie je z hľadiska transparentnosti a verejnosti priaznivá; len 8 samospráv explicitne umožňuje účasť a vystúpenie na zasadnutí osobám iným ako obyvatelia obce, a z toho 3 samosprávy sťažujú, resp. podmieňujú realizáciu tohto práva súhlasným rozhodnutím poslancov zastupiteľstva, či vyčerpaním všetkých dostupných možností riešenia.

Vo vzťahu k aktuálnej úprave **práva účasti a vystúpenia na zasadnutí zastupiteľstva** v skúmaných rokovacích poriadkoch zastupiteľstiev považujem za vhodné, v kontexte a s účelom tohto príspevku, formulovať niekoľko **konkrétnych výhrad**:

- nedostatočná a zároveň aj nekomplexná právna úprava podmienok hmotného a procesného charakteru,
- v niektorých prípadoch absencia explicitného (výslovného) vyjadrenia práva obyvateľov obce, či verejnosti na vystúpenie na zasadnutí zastupiteľstva v rokovacom poriadku,
- v niektorých prípadoch sťažený prístup k možnosti obyvateľov obce, či verejnosti vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva, ktoré je podmienené hlasovaním poslancov alebo vyčerpaním všetkých možností vyriešenia ich problému,
- nízky počet samospráv, ktoré umožňujú vystúpiť iným osobám ako obyvateľom obce na zasadnutí zastupiteľstva,
- prevažne úprava krátkeho rečníckeho času pre obyvateľov obce a verejnosť,
- častá formulácia dôvodov odňatia slova rečníkom, ktorá poskytuje subjektívnu interpretáciu predsedajúcim.

Sumarizujúc doposiaľ zovšeobecnené čiastkové závery sa žiada pokúsiť sa širších súvislostiach formulovať záver, že úprava práva obyvateľov obce, resp. verejnosti ako takej na účasť a na vystúpenie na zasadnutí zastupiteľstva v skúmaných rokovacích poriadkoch v súčasnosti **len marginálne zodpovedá princípom transparentnosti a verejnosti**, ktorých samotná podstata a obsah predznamenáva želateľný smer, ktorým by sa mali samosprávy uberať.

Vo vzťahu k inštitútu účasti verejnosti pri rozhodovaní zastupiteľstva by sa mali samosprávy aktívne snažiť o vytvorenie **čo najvhodnejších podmienok** a to najmä:

- zaviesť pravidlá umožňujúce nielen obyvateľom obce, ale aj osobám oprávneným podieľať sa na samospráve obce, či osobám pôsobiacim na území obce **vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva**,
- zaviesť pravidlá umožňujúce obyvateľom obce, osobám oprávneným podieľať sa na samospráve obce, či osobám pôsobiacim na území obce **vystúpiť na zasadnutí zastupiteľstva k ľubovoľnému bodu**,
- minimalizovať akékoľvek **obmedzujúce podmienky**, ktoré sťažujú, prípadne znemožňujú obyvateľom obce, osobám oprávneným podieľať sa na samospráve obce, či osobám pôsobiacim na území obce vystúpiť na zasadnutí,
- zaviesť **záruky proti zneužívaniu subjektívnych prvkov** pri odnímaní slova,
- **zvýšiť maximálny rečnícky čas** pre verejnosť.

Zdroje

1. ALMAN, T.: *Spoluúčasť obyvateľov obce a verejnosti na rozhodovaní obecného zastupiteľstva*. In: Verejná správa v súčasnom demokratickom a právnom štáte, Časť 1. Košice, UPJŠ v Košiciach, 2018.
2. KOŠIČIAROVÁ, S.: *Zákon o obecnom zriadení, Komentár*. Bratislava, EUROKÓDEX, s. r. o., 2018
3. KOVÁČOVÁ, S.: *Územná fragmentácia obcí v podmienkach Slovenskej republiky a jej dosahy*. Banská Bystrica, BELIANIUM, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela, 2016.
4. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva vo Vranove nad Topľou č. 214/2018 z 28.06.2018
5. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva Mestskej časti Bratislava Nové Mesto, schváleného uznesením č. 09/05 z 13.10.2015
6. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Rožňave z 28.05.2020
7. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Hlohovci v znení dodatkov z 25.04.2018
8. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva a Mestskej Rady v Partizánskom v znení uznesení č. 421/II/2017 z 23.2.2017
9. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Žiari nad Hronom schválený uznesením č. 84/2010 zo dňa 12.08.2010
10. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Šali schválený uznesením č. 6/2011-VIII. dňa 19.5.2011
11. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici schválené uznesením č. 39/2019 z 5.2.2019
12. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Mestskej časti Bratislava-Peržalka z 25.1.2011
13. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Mestskej časti Bratislava-Staré Mesto schválené uznesením č. 104/2018 z 26.6.2018
14. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Prievidzi, interná smernica č. 95, schválené uznesením č. 231/18 z 28.5.2018
15. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Trenčíne schválený uznesením č. 311 z 24.11.2011
16. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Žiline schválený uznesením č. 115/2019 z 15.04.2019
17. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva vo Filakove z 29.01.2015
18. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Malackách a komisii mestského zastupiteľstva schválené uznesení, č. 129 z 18.12.2018
19. Rokovací poriadok Mestského zastupiteľstva v Mestskej časti Bratislava-Vrakuňa schválené uznesením č. 275/XVII/2017 zo dňa 23.06.2015
20. Transparency International Slovensko, 2018. Rebríček miest. [online]. [cit. 10. decembra 2020]. Dostupné na: <<https://samosprava.transparency.sk/rankings/cities>>
21. Transparency International Slovensko, 2018. Odporúčania a najčastejšie nedostatky. [online]. [cit. 10. decembra 2020]. Dostupné na: <<https://samosprava.transparency.sk/recommendations/SR-M/2018>>